

Александр ВІННИКОВ,
голова Представництва НАТО в Україні

2018 – РІК АКТИВІЗАЦІЇ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

– Шановний пане Вінніков, відомо, що Ви обіймаєте пост голови Представництва НАТО в Україні з березня 2016 року. Того ж року було прийнято Стратегічний оборонний бюлетень України. Цей документ передбачає впровадження деяких реформ в оборонному секторі України, щоби відповідати стандартам НАТО. На Вашу думку, чи можна назвати реалізацію цього документа ефективною та як сильно змінилася ситуація в безпеково-оборонній галузі України?

– Справді, у 2016 році Україна зробила дуже важливий крок, прийнявши комплексну дорожню карту реформування оборонної сфери – Стратегічний оборонний бюлетень. Радники Представництва НАТО в Україні сприяли його розробці та впровадженню. Ми беремо активну участь у роботі Комітету реформування оборонної сфери й у його численних робочих групах, які займаються реформуванням Збройних сил України. 2017 року помітним був прогрес у впровадженні оборонної реформи. Тоді головним завданням було встановити основні правила, розробки концепцій та інших настанов. Водночас у Міністерстві оборони та в Генеральному штабі було створено нові структури. Також прогрес виявився у плануванні та впровадженні Об'єднаного медичного командування, крім того, спостерігається значне покращення підготовки та розвитку сержантського складу.

За останні роки Збройні сили України пройшли довгий шлях, адже мали багато трансформацій. За цей час значно зросли тактико-технічні можливості українського війська. Крім того, було отримано підтримку від низки країн-членів НАТО щодо програм підготовки та оснащення.

Водночас в Україні потрібно подолати ще чимало проблем, перш ніж перейти від розробки і планування до безпосередньої реалізації реформ. З огляду на це Альянс забезпечує надання інструкцій та експертних знань

Засідання Комісії Україна–НАТО за участю Президента України Петра Порошенка та генерального секретаря НАТО Єнса Столтенберга. Київ. 10.07.2017

Meeting of the NATO–Ukraine Commission with the participation of President of Ukraine Petro Poroshenko and NATO Secretary General Jens Stoltenberg. Kyiv. 10.07.2017

для їх розв’язання через Процес планування та аналізу (ППТА) та Річну національну програму (РНП), котрі є головними інструментами НАТО для допомоги Україні в процесі реформування.

Політичне керівництво України встановило доволі амбітну мету – досягнути стандартів НАТО до кінця 2020 року.

Звісно, є також технічні та матеріальні стандарти, прописані в понад 2 тис. так званих угод НАТО зі стандартизації (STANAG). Утім варто пам’ятати, що вони стосуються не лише військових чи технічних вимог. Важливішими є стандарти демократичних інститутів, цивільного контролю, демократичного контролю у секторі безпеки та оборони, належного управління, верховенства права, дотримання прав людини, ринкової економіки тощо.

Важливо розуміти, що впровадження стандартів, принципів і головних практик НАТО передбачає фундаментальну зміну мислення, а також способів діяльності та взаємодії інституцій. Без цього введення технічних стандартів НАТО не дасть очікуваного для України результату.

– Як НАТО допомагає Україні в процесі реформування безпеково-оборонної сфери? Які програми вже реалізує в Україні?

– У межах практичної підтримки українських реформ ми продовжуємо впроваджувати заходи відповідно до положень Комплексного пакета допомоги Україні (КПД), затвердженого під час Варшавського саміту 2016 року. Перший періодичний звіт реалізації КПД 2017 року показав інтенсивний розвиток на рівні стратегічних консультацій, які НАТО надає Україні, зокрема інституціям безпеки та оборони; крім того, можна помітити сталий розвиток у реалізації 40 спеціальних заходів підтримки. Опираючись на КПД, НАТО надає широку підтримку в процесі впровадження реформ в Україні за трьома основними напрямками діяльності: надання консультацій експертами, впровадження трастових фондів та розробка програм формування потенціалу.

Наразі в представництві НАТО в Україні працює понад 50 радників, які щодня взаємодіють із багатьма українськими партнерами. Наші радники є експертами, яких НАТО відряджає в Україну для надання допомоги в конкретних сферах, зокрема в питаннях логістики, стандартизації (тобто здатності різних безпекових структур взаємодіяти та підтримувати одна одну), кібероборони, «К4» (командування, контролю, комунікації та комп'ютерів) і розмінування.

Члени НАТО надали майже 40 млн євро на підтримку України через десять різних трастових фондів. Вони допомагають розвивати потужності України у сферах логістики та стандартизації, кібероборони, комунікації, медичної реабілітації тощо.

Наостанок потрібно згадати про вдосконалення знань і навичок працівників сектору безпеки й оборони в Україні. Ми допомагаємо Україні в професійному розвитку державних службовців у структурах безпеки та оборони, сприяємо соціальній адаптації демобілізованих військовослужбовців та прагнемо посилити належне управління в безпеково-оборонному секторі. Крім того, НАТО сприяє модернізації оборонно-освітньої системи України, будівництву комунікаційних можливостей та розширенню співпраці між науковцями, які працюють над проектами безпеки.

– *Пане Вінніков, розкажіть докладніше, будь ласка, щодо програми удосконалення військової освіти, перекваліфікації та реабілітації колишніх українських військовослужбовців?*

– Наш трастовий фонд із медичної реабілітації надає допомогу як індивідуальним клієнтам, так і медичним установам. Сучасне медичне обладнання постачається в 6 українських реабілітаційних закладів. Завдяки нашому сприянню вже понад 300 військовослужбовців пройшли медичну реабілітацію як в Україні, так і за її межами. Особливо пишаємося тим, що минулого року нам вдалося підтримати українську команду на змаганнях «Ігри нескорених» у Торонто. Також ми встигли провести понад 150 семінарів із психологічної реабілітації, слухачами яких стали майже 6 тис. українців.

Із 2000 року НАТО проводить спеціалізовані навчання для демобілізованих військовослужбовців та військовослужбовців, які збираються вийти на пенсію, аби сприяти їхній конкурентоспроможності на цивільному ринку праці. Програму профорієнтації НАТО вже пройшли майже 10 тис. співробітників у понад 65 населених пунктах країни.

А до програми удосконалення військової освіти вже долучилися понад 1000 українських інструкторів та багато військових навчальних закладів задля погодження навчального розкладу та викладацьких методик з найкращими практиками євроатлантичного партнерства.

– Можливість приєднання до Північноатлантичного альянсу є одним із найважливіших питань у відносинах між Україною та НАТО. В останньому звіті Альянсу йдеться про визнання прагнення України стати членом НАТО. На Вашу думку, чи готова Україна приєднатися до НАТО та які труднощі можуть виникнути на цьому шляху?

– Політика Альянсу щодо України залишається незмінною. В українській політиці можна спостерігати значні зрушення, які відображають прагнення країни стати членом НАТО. Зі свого боку НАТО дотримується принципу «відчинених дверей» щодо нових членів. Будь-яке рішення щодо вступу в НАТО буде розглядатися виключно Україною та 29 членами НАТО. Жоден не має права втручатися чи накладати вето на цей процес.

Наразі Україна зосереджується на впровадженні провідних реформ, і НАТО надає свою підтримку в цьому прагненні. Ми допомагаємо Україні досягнути стандартів НАТО, навчитися краще захищати себе, а також вдосконалити здатність до співпраці Збройних сил України та НАТО. Крім того, ми підтримуємо прагнення України зміцнити демократію і верховенство права.

Щорічна національна програма є головним інструментом, з допомогою якого НАТО сприяє процесу реформування в Україні. Вона сформована за аналогією до Плану дій щодо членства в НАТО й опирається на дослідження НАТО щодо розширення. Для України це також є найкращим способом просувати свої євроатлантичні прагнення.

На мою думку, важливими для впровадження реформ є чотири питання, які я хотів би докладніше розглянути.

По-перше, належна робота структур є запорукою успіху. Ми переконані в тому, що можна зробити більше для визначення завдань структур, зони відповідальності, надійності, забезпечення підготовленого й досвідченого (професійного) персоналу;

По-друге, функціонування міжвідомчих процесів: для безпеки та стабільності України вкрай важливо використовувати повний потенціал «загальноурядового» підходу;

Третє – системна зміна: стосується переорієнтації мислення й незворотності реформ.

Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг вручає дипломи українській команді, яка брала участь у змаганнях «Ігри нескорених». Київ, 10.07.2017

NATO Secretary General Jens Stoltenberg presents certificates to the Ukrainian team participating in the Invictus Games. Kyiv. 10.07.2017

Й останнє, четверте – боротьба з корупцією. Реформу в безпеково-оборонній сфері не можна розглядати ізольовано від інших процесів, які відбуваються в країні. Одночасно з нашими й міжнародними партнерами ми порушуємо питання щодо необхідності розвитку у цій сфері. Крім того, цю ж позицію підкреслив Генеральний секретар НАТО під час свого звернення до Верховної Ради України у липні 2017 року.

– З якими основними глобальними загрозами стикається НАТО сьогодні?

– Майже в кожній галузі є проблеми, чимало з яких є прямою загрозою встановленій довгостроковій безпеці й розвитку. Насамперед можна виокремити розповсюдження ядерної зброї в Північній Кореї, тероризм, нестабільну ситуацію на Близькому Сході і в північній Африці, а також постійне порушення Росією міжнародних державних кордонів. Також варто згадати кібератаки, які з кожним днем набувають усе більших масштабів. До речі, під час Варшавського саміту 2016 року Альянс визнав кіберпростір новим функціональним простором, у якому поєднуються території, повітря і водні об'єкти. Жодна країна не може боротися з цими проблемами самотужки. У сучасному об'єднаному світі складні глобальні питання вимагають глобальних дій. Тому ми займаємося постійною адаптацією Альянсу до більш вимогливого безпекового середовища.

Відкриття виставки, на якій представлено досягнення 20-річної співпраці НАТО й України. Барбора Маронкова, директор Центру інформації та документації НАТО в Києві, з Іванною Климпуш-Цинцадзе, віце-прем'єр-міністром з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, і генеральним секретарем НАТО Єнсом Столтенбергом

Opening of the exhibition presenting achievements of 20 years of NATO Ukraine cooperation. Barbora Maronkova, Director of the NATO Information and Documentation Centre in Kyiv with Ivanna Klympush-Tsintsadze, Vice Prime Minister for European and Euro-Atlantic Integration and NATO Secretary General Jens Stoltenberg

Під час липневого саміту лідери Альянсу будуть вживати подальших заходів із метою адаптації НАТО до нових викликів, опираючись на рішення Варшавського саміту 2016 року та зустрічі НАТО 2017 року. Йтиметься, найперше, як посилити стримування конфлікту, залучаючи резерви та підвищуючи готовність. Наступне стосується того, що ми можемо зробити для забезпечення стабільності наших сусідів. Це дуже важливий етап для боротьби з тероризмом та власної безпеки, адже якщо в наших партнерів буде стабільність, ми будемо більш захищеними. По-третє, зміцнення співпраці з Європейським Союзом у питаннях боротьби з тероризмом, військової мобільності й розвитку потенціалу наших партнерів. Наступне – модернізація Альянсу, включно з адаптацією Командної структури НАТО. Й останнє, але не менш важливе, справедливий розподіл коаліційних витрат, який є основою для всього, що ми робимо. І в цій галузі нам вдалося досягнути значних успіхів. Усе більше країн Альянсу витрачають щонайменше 2% ВВП на оборону. Щороку ці

витрати збільшуються. З часу припинення скорочень європейські союзники та Канада додали 83 млрд доларів США до свого оборонного бюджету. Отже, спершу тенденція знизилася, а зараз набирає обертів. Втім потрібно докласти ще чимало зусиль.

– Чи планує НАТО долучатися до процесу врегулювання конфлікту й підтримання миру на тимчасово окупованих територіях України? Якщо так, якою може бути ця підтримка?

– У НАТО немає мандату на роботу в цій сфері. Водночас Альянс підтримує повне виконання Мінських домовленостей і будь-які спроби в досягненні політичного й дипломатичного розв'язання конфлікту. Країни-члени НАТО повною мірою підтримують спеціальну моніторингову місію ОБСЄ, яка має велику вагу в деескалації конфлікту. Насправді, майже половина працівників спеціальної моніторингової місії є громадянами країн НАТО. До того ж ми беремо участь в обговоренні питання щодо можливого введення миротворчих сил ООН на тимчасово окуповану територію. На нашу думку, щоб ефективно сприяти врегулюванню такого конфлікту, потрібно мати повноцінний доступ та надійний мандат.

– Торік Україна та НАТО відсвяткували 20-ту річницю з дня підписання Хартії про особливе партнерство. Крім того, ця подія символічно збіглася з відкриттям нового офісу представництва в Києві. Якою Ви бачите подальшу співпрацю між Україною та НАТО, зокрема у 2018 році? Розкажіть, будь ласка, про плани, головні пріоритети й перешкоди?

– Справді, новий офіс представництва НАТО в Україні відкрили генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг та віце-президент України Іванна Климпуш-Цинцадзе під час візиту Північноатлантичної ради до Києва в липні 2017 року. Це відкриття стало ще однією віхою у відносинах України з НАТО, що дозволяє нашим співробітникам продовжувати та вдосконалювати свою відмінну роботу в процесі підтримки діалогу між Україною та НАТО, а також у прагненні України провести реформування. Хотілося б висловити особливу подяку українському уряду, а також Генеральній дирекції з обслуговування іноземних представництв, яка надала нові приміщення для Представництва НАТО, та за її незмінну підтримку протягом непростого процесу переміщення Представництва НАТО в Україні.

Це були дві найвизначніші та найбільш помітні події 2017 року, який ознаменував 20-ту річницю з дня підписання Хартії про особливе партнерство між НАТО й Україною.

Із погляду НАТО, 2018 стане роком упровадження реформ в Україні. Головною всеосяжною метою в безпеково-оборонній сфері є впровадження ефективного громадського контролю й демократичного нагляду за повним спектром сектору безпекових структур та інституцій загалом.

Генеральний директор ДП «ГДІП» Павло Кривонос, генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг та Александер Вінніков, голова Представництва НАТО в Україні

Director-General of "GDIP" SE, Pavlo Kryvonos, NATO Secretary General Jens Stoltenberg and Alexander Vinnikov, Head of the NATO Representation to Ukraine

Наступним важливим кроком на шляху реформування буде прийняття Закону про національну безпеку. Цей фундаментальний елемент забезпечить законодавчу базу, необхідну для реалізації майже всіх напрямів реформи безпеки та оборони. Радники Представництва НАТО спільно з Консультативною місією ЄС та Посольством Сполучених Штатів Америки співпрацюють з українськими партнерами під керівництвом співробітників Ради національної безпеки та оборони для надання консультацій та допомоги в розробці цього стрижневого законодавства. Ми закликаємо Україну до активної праці над його прийняттям, підтримуючи головні європейські та євроатлантичні цінності та принципи.

Ще один важливий крок полягає в реформуванні безпекових і розвідувальних інституцій, зокрема Служби безпеки України, задля їх деполітизації, посилення відповідальності та ефективності.

Квітень, 2018 р.